

امام خمینی رحمه الله علیه

در عین اینکه از اجتهاد جواهری به صورتی محکم و استوار ترویج می شود، از محاسن روش های جدید و علوم مورد استفاده حوزه های علمیه استفاده گردد. روحانیت و حوزه های علمیه (تبیان، دفتر دهم)، ص ۵۵۷

رهبر معظم انقلاب دام ظلّه:

در حوزه، کارهای عظیمی باید انجام گیرد تا حوزه آن بشود که مورد توقع است، یکی از این کارها، تغییر یا تکمیل و اصلاح نظام آموزشی است. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی حوزه های علمیه، قم، ۱۳۷۶/۶/۲۹

دریافت کنندگان سند

ویرایش کنندگان واقدا م کنندگان

مشخصات سند

۱. مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان؛	۱. تنظیم سند: م اول:	۱. تاریخ تهیه: ۱۳۹۶/۰۳/۱۶
۲. معاونت آموزشی مرکز مدیریت؛	۲. معاونت آموزش و پژوهش	۲. شماره سند: ۵۴۴۵۷۴
۳. مدیران استانی	در تاریخ: ۱۳۹۴/۱۲/۰۵	۳. تاریخ تصویب: ۱۳۹۶/۰۳/۱۷
۴. مدارس حوزه علمیه خراسان	۲. ویرایش اول و دوم:	۴. شماره مصوبه: ۱۱۵
۵. دبیرخانه شورای عالی	کمیسیون تخصصی	۵. زمان بازنگری
عالی حوزه های علمیه	آموزش شورای عالی (۹۷-۹۵).	مجدد: ۱۳۹۷/۰۶/۰۷
۶. مرکز مدیریت حوزه های علمیه (قم)		طبق مصوبات؛
		۶. تاریخ ابلاغ: ۱۳۹۶/۰۴/۲۰

تأید کنندگان

این جدول در جلسه چهارم شورای عالی در تاریخ ۱۳۹۶/۰۳/۱۷ به تصویب شورای عالی حوزه علمیه خراسان رسید و در جلسه هفتادوششم در تاریخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۷ اصلاحیه اول آن مصوب شد.

محمدباقر فرزانه

دبیر شورای عالی حوزه علمیه خراسان

فهرست

۶	الزام آموزشی
۷	دوره تثبیتی (اختبار) تابستان (ویژه متوسطه اول)
۸	دوره تثبیتی (اختبار) تابستان (ویژه ورودی دیپلم)
۹	پایه پیشنیاز
۱۱	پایه اول
۱۳	پایه دوم
۱۶	پایه سوم
۱۹	پایه چهارم
۲۲	پایه پنجم

الزام آموزشی

از آنجایی که سنت مباحثه جزء سنت‌های ارزشمند
حوزوی می‌باشد، برای هر یک از مواد آموزشی
ادبیات، منطق و فقه و اصول ۳۰ دقیقه، مباحثه
برای هر جلسه الزامی است.

(تبصره ۳ از ماده ۶ آیین‌نامه مقطع عمومی)

دوره تمهیدیه (اختبار و تثبیت) تابستان (ویژه متوسطه اول)

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۳۴	۲	صرف ۱، در آمدی بر علم صرف، فرامرز علیزاده و احسان محمدی، نشر مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.	صرف تثبیتی
۳۴	۲	فقه ۱، از ابتدا تا درس ۱۵ (مطهرات ۱)، محمد حسین فلاح زاده، مرکز تدوین و نشر متون درسی.	احکام تثبیتی
۳۴	۲	آموزش روخوانی قرآن کریم تبیان، مهدی یعقوبی + حفظ سوره‌های مبارکه: جمعه، ملک، نباء، دهر و منافقون.	آموزش روخوانی قرآن کریم
۱۰۲	۶	جمع	

دوره تمهیدیه (اختبار و تثبیت)
تابستان (ویژه ورودی دیپلم)

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۳۴	۲	دانش صرف، ابتدای کتاب تا اول مبحث مضاعف، سیدحمید جزائری، نشر نصایح.	صرف تثبیتی
		صرف ساده (با بازنگری و اصلاح)، ابتدای کتاب تا اول مبحث مضاعف، سیدمحمد رضا طباطبایی، نشر دارالعلم.	
۳۴	۲	فقه ۱، محمد حسین فلاح زاده، مرکز تدوین و نشر متون درسی.	احکام تثبیتی
۳۴	۲	حلیة القرآن ۱، سیدمحسن موسوی بلده.	تجوید
۱۰۲	۶	جمع	

پایه پیشنهاد دروس اصلی

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۱۰۲	۶	صرف مقدماتی، حمید محمدی، نشر دارالعلم.	صرف مقدماتی
		صرف ۲، علم صرف، حمید جزایری، فرامرز علیزاده، نشر مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه + کارگاه مهارتی.	
۱۳۶	۸	نحو مقدماتی + نحو متوسطه، حمید محمدی، نشر دارالعلم.	نحو مقدماتی
		نحو کاربردی متوسطه، سیدحسین ایرانی.	
		عوامل عین الرسول، سید حبیب الله قدمی عین الرسول، نشر سلیم + کارگاه مهارتی.	
۶۸	۴	حلیة القرآن ۱، سیدمحسن موسوی بلده.	تجوید
۶۸	۴	قواعد و متون فارسی.	ادبیات فارسی
۶۸	۴	فقه ۱، از ابتدای درس ۱۶ (مطهرات ۲) تا پایان کتاب، محمد حسین فلاح زاده، مرکز تدوین و نشر متون درسی.	احکام مقدماتی

۶۸	۴	اصول اعتقادات در چهل درس، اصغر قائمی، نشر ادبا.	عقاید مقدماتی
۶۸	۴	اخلاق ۱، محمود اکبری، مرکز تدوین و نشر متون درسی.	اخلاق مقدماتی ۱
۵۷۸	۳۴		جمع

پایه پیشنهادی؛ برنامه پنجشنبه‌ها

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۳۴	۲	آشنایی با نهج البلاغه و آشنایی با صحیفه سجادیه، گروه تدوین متون آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه و صحیفه سجادیه.	اخلاق مقدماتی ۲
۳۴	۲	جمع	

پایه پیشنهادی؛ توضیحات

۱. پایه پیشنهادی اختصاص به طلاب «ورودی مقطع متوسطه اول» دارد.
۲. متن آموزشی ادبیات فارسی تا زمان اعلام رسمی، به صورت جزوه استاد خواهد بود.

پایه اول دروس اصلی

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۱۷۰	۱۰	دانش صرف، سید حمید جزائری، نشر نصابیح.	ادبیات عرب ۱
		صرف ساده (با بازنگری و اصلاح)، سید محمدرضا طباطبایی، نشر دارالعلم.	
۱۷۰	۱۰	بدائنه النحو، غلامعلی صفایی بوشهری، نشر مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.	ادبیات عرب ۲
		الهدایة فی النحو فی ثوبها الجدید، حسین شیرافکن، نشر نصابیح.	
		هدایه + صمدیه	
۶۸	۴	فقه ۲، محمدحسین فلاحزاده، دفتر تدوین متون درسی حوزه‌های علمیه.	احکام عملی
۶۸	۴	درسنامه عقاید، علی شیروانی، نشر مرکز جهانی علوم اسلامی.	عقاید اسلامی
۵۱	۳	صد صفحه اول قرآن کریم (با رویگرد تجویدی).	ترجمه و تفسیر قرآن ۱
۵۱	۳	صد صفحه دوم قرآن کریم (با رویگرد صرفی).	ترجمه و تفسیر قرآن ۲
۵۷۸	۳۴	جمع	

پایه اول؛ برنامه پنجشنبه‌ها

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۳۴	۲	درسنامه نهج البلاغه، حکمت‌ها جلد ۱ و ۲، گروه تدوین متون آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه.	اخلاق اسلامی ۱
۳۴	۲	جمع	

پایه اول؛ دوره تابستان

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
غیر حضوری	۳	تاریخ اسلام، از جاهلیت تا رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله، مهدی پیشوایی، دفتر نشر معارف.	تاریخ اسلام و سیره ۱
غیر حضوری	۳	سیری در سیره حضرت زهراسلام الله علیها، علی اکبر بابازاده، نشر هاجر.	تاریخ اسلام و سیره ۲
	۶	جمع	

پایه اول؛ توضیحات

۱. تدریس متون آموزشی «هدایه و صمدیه» در ماده آموزشی ادبیات عرب ۲، با توجه به حجم متن، تا زمان تدوین و نگارش متن جدید و اعلام رسمی آن، تا ۲۵۰ ساعت تحت پوشش مرکز مدیریت خواهد بود.
۲. ماده آموزشی احکام ۲، برای خواهران از درس ۲۶ کتاب فقه ۲ (خوردن و آشامیدن (۱)) تا پایان کتاب + احکام ویژه بانوان، محمدحسین فلاحزاده، نشر معروف، با حذف موارد تکرار شده می‌باشد.
۳. ماده آموزشی «ادبیات عرب ۱» برای ورودی دیپلم از ابتدای مبحث «مضاعف» تا پایان کتاب خواهد بود.
۴. معیار صفحات متن آموزشی تمام قرآن‌ها، خط عثمان طه می‌باشد.

پایه دوم دروس اصلی

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۱۷۰	۱۰	البهجة المرضية (۱) و (۲)، عبدالرحمن سیوطی، دفتر تدوین متون درسی حوزه علمیه قم.	ادبیات عرب ۳
		مبادئ العربية، جلد ۴، قسم النحو، حمید محمدی، نشر دارالعلم.	
		القواعد الأساسية للغة العربية، سیداحمد الهاشمی، نشر ولایت.	
۱۷۰	۱۰	الكافی فی المفردات، محمدحسن قاسمی، نشر دانشگاه علوم اسلامی رضوی.	ادبیات عرب ۴
		مغنی الادیب، ابن هشام، باب اول + باب رابع.	
۳۴	۲	درسنامه علوم قرآنی، سطح ۱، حسین جوان آراسته، نشر بوستان کتاب قم.	علوم قرآنی
۵۱	۳	صد صفحه سوم قرآن کریم (با رویکرد صرفی).	ترجمه و تفسیر قرآن ۳
۵۱	۳	صد صفحه چهارم قرآن کریم (با رویکرد نحوی).	ترجمه و تفسیر قرآن ۴

۳۴	۲	آشنایی با علوم حدیث، علی نصیری، نشر مرکز مدیریت حوزه علمیه قم.	علوم حدیث
۳۴	۲	انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن، آیت‌الله مصباح یزدی، نشر موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی رحمة الله علیه.	انقلاب اسلامی
نیمه حضوری	۲	زن در اسلام، فریبا علاسوند، نشرهاجر.	زن در اسلام (ویژه خواهران)
۵۶۱	۳۴	جمع	

پایه دوم؛ برنامه پنجشنبه‌ها

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۳۴	۲	درسنامه نهج البلاغه، نامه‌ها جلد ۱ و ۲، گروه تدوین متون آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه.	اخلاق اسلامی ۲
۱۷	۱	آشنایی با مفاهیم پژوهش.	آشنایی با مفاهیم پژوهش
۵۱	۳	جمع	

پایه دوم؛ دوره تابستان

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
غیرحضوری	۳	سیره پیشوایان، از ابتدای کتاب تا ابتدای زندگانی امام جعفر صادق علیه السلام، مهدی پیشوایی، نشر موسسه امام صادق علیه السلام.	تاریخ اسلام و سیره ۳
	۳	جمع	

پایه دوم؛ توضیحات

- کتاب یا جزوه متن آموزشی «آشنایی با مفاهیم پژوهش» تا زمان اعلام رسمی از سوی کمیسیون تخصصی پژوهش شورای عالی، جزوه استاد خواهد بود.
- در صورت انتخاب کتاب مغنی الادیب به عنوان متن درسی، مدرسه می تواند تا سقف ۲۲۰ ساعت نسبت به برگزاری کلاس اقدام نماید.

پایه سوم دروس اصلی

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۱۷۰	۱۰	جواهرالبلاغه، احمد الهاشمی، نشر دفتر تدوین متون درسی قم.	ادبیات عرب ۵
		مختصر المعانی، تفتازانی، نشر دارالفکر یا نشر اسماعیلیان.	
۱۷۰	۱۰	المنطق، بخش ۱، از ابتدای کتاب تا ابتدای صناعات خمس، علامه مظفر رحمه الله علیه.	منطق ۱
		المنطق التعليمی، بخش ۱ از ابتدای کتاب تا ابتدای درس ۵۵، عبدالجواد ابراهیمی، نشر دارالفکر.	
		درآمدی بر منطق (منطق ۱) به میزان ۳ واحد + دانش منطق (منطق ۲)، ابتدای کتاب تا ابتدای فصل ۴ از بخش ۳ (ابتدای صناعات خمس) به میزان ۷ واحد، محمود منتظری مقدم، نشر مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.	
۱۰۲	۶	آموزش کلام اسلامی، جلد ۱ و ۲، محمد سعیدی مهر، نشر کتاب طه.	کلام اسلامی
		عقاید استدلالی، جلد ۱ و ۲، علی ربانی گلپایگانی، نشر هاجر.	

۵۱	۳	صد صفحه پنجم قرآن کریم (با رویکرد نحوی).	ترجمه و تفسیر قرآن ۵
۵۱	۳	صد صفحه ششم قرآن کریم (با رویکرد بلاغی).	ترجمه و تفسیر قرآن ۶
۵۱	۳	روش تفسیر قرآن کریم، محمود رجبی، پژوهشکده حوزه و دانشگاه.	اصول و روش‌های تفسیر
۵۹۵	۳۵	جمع	

پایه سوم؛ برنامه پنجشنبه‌ها

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۳۴	۲	درسنامه نهج البلاغه، خطبه‌ها جلد ۱ و ۲، گروه تدوین متون آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه	اخلاق اسلامی ۳
۱۷	۱	روش تحقیق + نگارش مقاله.	روش تحقیق
۵۱	۳	جمع	

پایه سوم؛ دوره تابستان

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
غیر حضوری	۳	سیره پیشوایان، از ابتدای زندگانی امام جعفر صادق علیه السلام تا پایان کتاب، مهدی پیشوایی، نشر موسسه امام صادق علیه السلام.	تاریخ اسلام و سیره ۴
نیمه حضوری	۲	انسان ۲۵۰ ساله، زندگی سیاسی - مبارزاتی ائمه معصومین علیهم السلام، مقام معظم رهبری دام ظلّه العالی، نشر صهبا.	تاریخ اسلام و سیره ۵
۱۷	۵	جمع	

پایه سوم؛ توضیحات

۱. متن آموزشی درآمدی بر منطق (منطق ۱) به دو صورت «ویژه فارغ التحصیلان دوره اول متوسطه» و «ویژه فارغ التحصیلان دبیرستان» منتشر شده و برای هر کدام متن ویژه همان گروه تدریس می شود.
۲. کتاب یا جزوه متن آموزشی «روش تحقیق» تا زمان اعلام رسمی از سوی کمیسیون تخصصی پژوهش شورای عالی، جزوه استاد خواهد بود.

پایه چهارم دروس اصلی

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۱۷۰	۱۰	مبایذ اصول فقه، عبدالهادی فضل، به میزان ۱۵ ساعت + أصول الفقه، بخش ۱، ابتدای کتاب تا ابتدای مقدمه واجب، علامه مظفر (رحمه الله علیه).	اصول فقه ۱
		الموجز + أصول الفقه، بخش ۱، ابتدای کتاب تا ابتدای مقدمه واجب، علامه مظفر (رحمه الله علیه).	
		دروس فی علم الاصول، محمدباقر صدر، حلقه اولی + حلقه ثانی (بخش ۱ از ابتدای کتاب تا اول اثبات صغری دلیل شرعی).	
۱۷۰	۱۰	الروضه البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة، از ابتدا تا کتاب کفارات، ویرایش مرکز تدوین و نشرمتون درسی.	فقه ۱
		دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، جلد ۱ (کل کتاب)، باقر ایروانی، نشر مرکز المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم العالمی للدرسات و التحقیق.	

۱۷۰	۱۰	الروضه البهيه فى شرح اللمعه الدمشقيه، از ابتدای كتاب كفارات تا ابتدای كتاب وكالت، ويرایش مرکز تدوين و نشر متون درسى.	فقه ۲
		دروس تمهيديه فى الفقه الاستدلالي، از ابتدای جلد ۲ تا ابتدای كتاب اليمين در جلد ۳، باقر ايروانى، نشر مركز المصطفى صلى الله عليه و آله و سلم العالمى للدرسات و التحقيق.	
۶۸	۴	المنطق، بخش ۲، صناعات خمس، علامه مظفر (رحمه الله عليه)	منطق ۲
		المنطق التعليمى، بخش ۲، صناعات خمس (از درس ۵۵ تا آخر كتاب)، تصحيح: عبدالجواد ابراهيمى، نشر دار الفكر.	
		دانش منطق (منطق ۲)، از ابتدای فصل چهارم از بخش سوم (صناعات خمس) تا آخر كتاب، محمود منتظرى مقدم، نشر مركز مديريت حوزه هاى علميه.	
۵۷۸	۳۴	جمع	

پايه چهارم؛ برنامه پنجشنبه ها

ساعت	واحد	متن درسى	ماده آموزشى
۳۴	۲	درسنامه صحيفه سجديه جلد ۱ و ۲، گروه تدوين متون درسى صحيفه سجديه.	اخلاق اسلامى ۴

۵۱	۳	اصول، فنون و مهارت‌های تبلیغ و ارتباطات دینی.	مهارت تبلیغ
نیمه‌حضورى	۲	آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس، مجتبی شریتی و هادی مراد پیری.	آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس
۱۰۲	۵	جمع	

پایه چهارم؛ دوره تابستان

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
نیمه‌حضورى	۲	تاریخ تحولات سیاسی ایران، بخش ۱، ابتدای کتاب تا ابتدای فصل چهاردهم، موسی نجفی و حقانی، نشر موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.	تاریخ معاصر ۱
۱۷	۲	جمع	

پایه چهارم؛ توضیحات

۱. متن آموزشی «مهارت تبلیغ» تا زمان اعلام رسمی از سوی کمیسیون تخصصی تبلیغ شورای عالی، جزوه استاد خواهد بود.

پایه پنجم دروس اصلی

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
۱۷۰	۱۰	أصول الفقه، بخش ۲، از ابتدای مقدمه واجب تا پایان کتاب، علامه مظفر (رحمه الله علیه)،	اصول فقه ۲
		دروس فی علم الاصول، محمدباقر صدر، حلقه ثانی، از اول اثبات صغری دلیل شرعی تا انتهای کتاب.	
۱۷۰	۱۰	الروضه البهیه فی شرح اللمعه الدمشقیه، از ابتدای کتاب الوکاله تا ابتدای کتاب الصيد و الذباجه، ویرایش مرکز تدوین و نشر متون درسی.	فقه ۳
		کتاب دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، از ابتدای کتاب الیمین، جلد ۳، تا ابتدای کتاب ارث، جلد ۴، به میزان ۵۰ واحد، باقر ایروانی، نشر مرکز المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم العالمی للدرسات و التحقیق) + دروس تمهیدیه فی القواعد الفقهیه، به میزان ۵ واحد، باقر ایروانی، نشر مرکز العالمی فی العلوم الاسلامی.	

۱۷۰	۱۰	الروضه البهيه فى شرح اللمعه الدمشقيه، از ابتدای كتاب الصيد و الذباحتا تا آخر كتاب، ويرايش مرکز تدوين و نشرمتون درسى.	فقه ۴
		افرادى كه كتاب «دروس تمهيديه فى الفقه الاستدلالى» را خوانده‌اند، در فقه ۴ موظف به خواندن كتاب «الروضه البهيه فى شرح اللمعه الدمشقيه»، از كتاب ارث تا آخر مى‌باشند.	
۵۱	۳	تفسير سوره براءت، مقام معظم رهبرى (حفظه الله)، انتشارات انقلاب اسلامى.	تفسير قرآن كريم
۳۴	۲	تاريخ فلسفه، حسن معلمى و ديگران، نشرالمصطفى صلى الله عليه و آله و سلم.	آشنائى با فلسفه اسلامى
۵۹۵	۳۵	جمع	

پايه پنجم؛ برنامه پنجشنبه‌ها

ساعت	واحد	متن درسى	ماده آموزشى
۳۴	۲	درسنامه نهج البلاغه (دوره عالى) و درسنامه صحيفه سجديه (دورهعالى)، گروه تدوين متون آموزش ترجمه و مفاهيم نهج البلاغه و صحيفه سجديه.	اخلاق اسلامى ۵

۳۴	۲	حکومت اسلامی، احمد واعظی، نشر مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.	حکومت اسلامی
۶۸	۴	جمع	

پایه پنجم؛ دوره تابستان

ساعت	واحد	متن درسی	ماده آموزشی
نیمه حضوری	۲	تاریخ تحولات سیاسی ایران، ب ۲، از ابتدای فصل چهاردهم تا انتهای کتاب، موسی نجفی و حقانی، نشر موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.	تاریخ معاصر ۲
۱۷	۲	جمع	

پایه پنجم؛ توضیحات

۱. نسبت به کتاب الوسیط به‌عنوان بدیل در اصول فقه ۲، ابلاغیه شورای عالی متعاقبا اعلام می‌گردد.